

Warszawa, 20-03-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.7031.35.2023.AT

Pani

Barbara Nowacka

Minister Edukacji

ePUAP

Szanowna Pani Minister,

do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynął wniosek dotyczący zasad organizacji wolontariatu w szkołach podstawowych oraz jego znaczenia podczas rekrutacji do szkół ponadpodstawowych. Wnioskodawczyni zwraca uwagę, że liczba punktów na świadectwie szkolnym może mieć wpływ na dalszą edukację ucznia, w związku z czym interpretacja danego kryterium, uwzględnianego podczas postępowania rekrutacyjnego, powinna być jednolita dla wszystkich szkół. Dotychczasowa praktyka w tym zakresie może jednak budzić zastrzeżenia.

Jak stanowi § 7 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 18 listopada 2022 r. w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół, placówek i centrów (Dz.U. poz. 2431), w przypadku przeliczania na punkty kryterium za osiągnięcia w zakresie aktywności społecznej, w tym na rzecz środowiska szkolnego, w szczególności w formie wolontariatu, przyznaje się 3 punkty. Przepisy prawa nie precyzują jednak, ile czasu uczeń powinien poświęcić na działalność w wolontariacie, by spełnić ww. warunek.

Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 21 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz.U. z 2023 r., poz. 1058; dalej: Prawo oświatowe) statut szkoły powinien zawierać

informacje o sposobie organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu. Treść dokumentu (np. regulamin) zależy od decyzji dyrektora szkoły, samorządu uczniowskiego, nauczycieli oraz innych osób bezpośrednio zaangażowanych w wolontariat w danej szkole. Mogą zatem zachodzić duże różnice w podejściu szkół do tej formy aktywności dzieci i młodzieży, co w pewnym stopniu jest uzasadnione samodzielnością szkoły w organizacji pracy.

Niniejsze zagadnienie zostało opisane w publikacji Piotra Komosy „Wolontariat w szkole zgodnie z prawem. Vademecum dla kadr oświatowych, opiekunów szkolnych kół wolontariatu, koordynatorów wolontariatu, wolontariuszy oraz ich rodziców”. Autor wskazuje: „Pozostawienie tego zagadnienia poza regulacją prowadzi do olbrzymiego zróżnicowania w podejściu konkretnych szkół do przyznawania punktów za wolontariat. W praktyce o przyznaniu bądź nieprzyznaniu punktów za wolontariat decydują dyrektorzy szkół na podstawie informacji o konkretnym uczniu bądź wewnętrznych regulacji w szkole (np. regulaminy wolontariatu), np. informacje od koordynatorów wolontariatu. Ta druga opcja (regulaminy) pozwala na pewną kontrolę nad przyznawaniem punktów w danej szkole, ale nie jest rozwiązaniem idealnym w kontekście ogólnopolskim”¹.

W publikacji zwrócono uwagę na analizy regulaminów wolontariatu opublikowane na stronach internetowych szkół podstawowych. Występowały duże różnice w liczbie godzin koniecznych dla zdobycia przez ucznia 3 punktów (20, 23, 30 czy nawet 60 godzin). Niektóre szkoły sumowały czas poświęcony na wolontariat już od IV klasy, zaś inne oczekiwały zaangażowania w klasach VII-VIII. Takie zróżnicowanie może być odbierane przez uczniów jako niesprawiedliwe i krzywdzące, dlatego też – w ocenie autora – należy rozważyć uregulowanie tej kwestii w przepisach prawa powszechnie obowiązującego.

Dostrzegając problem, poszczególne samorządy podejmują działania mające na celu uwspólnianie kryteriów przyznawania wpisu za udział w wolontariacie na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej. W 2023 r. w Warszawie, po przeprowadzeniu konsultacji z dyrektorami szkół, opracowano założenia i dokumenty związane z wolontariatem szkolnym, w tym wspólne kryteria. Ustalono, że warunkiem przyznawania wpisu na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej jest

¹ Publikacja dostępna na stronie <https://zpe.gov.pl/a/wolontariat-w-szkole-zgodnie-z-prawem-vademecum-2/DW0i4At5y> (dostęp: 04.03.2024)

systematyczna praca w ramach wolontariatu lub praca na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego w wymiarze co najmniej 50 godzin podczas nauki w szkole podstawowej. Godziny sumują się z poszczególnych lat działalności, przy czym przyjmuje się minimum 10 godzin w trakcie jednego roku szkolnego. Czas zaangażowania w wolontariat powinien trwać nie mniej niż dwa lata szkolne. Godziny wolontariatu realizowanego poza szkołą, udokumentowane odpowiednim zaświadczeniem, sumują się z wolontariatem w szkole. Powyższe rekomendacje mają zostać wdrożone od początku roku szkolnego 2023/2024².

Postępowanie rekrutacyjne do szkół, stanowiące kwestię dużej wagi, jest uregulowane w przepisach Prawa oświatowego. Postanowienia art. 162 przewidują delegację ustawową dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia, w drodze rozporządzenia, m.in. sposobu przeliczania na punkty kryteriów wskazanych w ustawie, uwzględniając konieczność zapewnienia przyjmowania kandydatów do wybranych szkół **na równych i przejrzystych zasadach oceny ich wiedzy, umiejętności i osiągnięć**. Zachodzą wątpliwości, czy obecny sposób przyznawania punktów w odniesieniu do wolontariatu został ustalony w sposób wyczerpujący, a więc czy rozporządzenie z dnia 18 listopada 2022 r. jest zgodne z zasadą kompleksowości rozporządzenia.

Z uwagi na powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2023 r., poz. 1058), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o odpowiedź na pytanie, czy opisany problem był tematem skarg kierowanych do MEN. Będę także wdzięczny za przedstawienie stanowiska Pani Minister w związku z powyższymi uwagami dotyczącymi zasad organizacji wolontariatu w szkołach.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

² „Wpis za udział w wolontariacie na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej – wspólne kryteria w warszawskich szkołach”, 09.06.2023, [Wpis za udział w wolontariacie na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej – wspólne kryteria w warszawskich szkołach \(ochotnicy.waw.pl\)](https://ochotnicy.waw.pl) (dostęp: 04.03.2024)

/-wydano i podpisano elektronicznie/